

Historio pri la internacia lingvo, 6-a parto
Yelabuk pedipedelas
Claude Gacond, 236-a radioprelego, 1968.04.17 & 20

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

En nia studo pri la lingvo Volapük ni jam menciis la historian gravecon de la broŝuro *Yelabuk pedipedelas* : *Jarlibro de la diplomitoj*.

A.- Tiu jarlibro havas historian valoregon, ĉar ĝi kvazaŭ radiografie priskribas la farton de la volapükismo ĵus kelkajn monatojn antaŭ ĝia ekfalo.

Cl.- Ni estas en la jaro 1889. La pariza kongreso ne ankoraŭ okazis.

A.- Sciigojn pri tri ĉefaj punktoj donas tiu jarlibro.

Cl.- Unue ĝi listigas la lingvajn demandojn solvendajn far la Volapüka Akademio. Pro formiĝo de du tendencoj kontraŭaj personigitaj de la *Cifal* (Ĉefo) kaj *Dilekel* (Direktoro) tiu prilingva debato kondukos al mortiga skismo. Ĉirkaŭ la *Cifal* Johann-Martin Schleyer grupiĝos la konservativuloj kaj ĉirkaŭ la *Dilekel* Auguste Kerckhoffs la reformemuloj. Estas drama situacio, kiun esperanto travivos dufoje, sed feliĉa ne mortige.

A.- La dua parto de tiu *Jarlibro de la diplomitoj* havas bibliografian karakteron. En ĝi Auguste Kerckhoffs registras ĉiujn verkojn, kiuj ekde la 17-a jarcento menciis la eblecon krei universalan artlingvon aŭ proponis tian idiomon. Tiu registrado jam mencias en tri eroj la lingvon de Zamenhof. Jen ili :

Cl.- *Dr Esperanto (Zamenhof).- Langue Internationale. Préface et manuel complet ; in-16, f. 48. Varsovie, Gebethner et Wolff, 1887. Noted.- Vobuk at pepübom poso in püks deutik, nelijik, polänik e rusänik.*

A.- Traduko de la volapüka noto : *Rimarko : tiu verko estis ankaŭ eldonita en la lingvoj germana, angla, pola kaj rusa.*

Cl.- La dua ero estas : *Dr Esperanto (Zamenhof).- Dua libro de l' lingvo internacia ; in-16, f. 50. Varsovie, Kelter, 1888. Noted.- Log. La lingvo internacia als beste Lösung des internationalen Weltsprache-Problems, fa Leopold Einstein. Nürnberg, Stein, 1888.*

A.- Traduko de la noto: *Rimarko: vidu: La lingvo internacia als beste Lösung des internationalen Weltsprache-Problem [kiel plej bona solvo pri la problemo de internacia mondlingvo], de Leopold Einstein. Nürnberg, Stein, 1888.*

Cl.- La tria ero registras tiun verkon de Leopold Einstein.- *La Lingvo internacia als beste Lösung des Weltsprache-Problems; Grammatik und Wörter-Verzeichniss, nach dem Entwurf des pseudonymen Dr. Esperanto; in-16, f. 78. Nürnberg, Schiener, 1888.*

A.- Tiu akurateco en la registrado de la proponoj de novaj projektoj eĉ konkurencaj al Volapük pruvas la sciencan objektivecon de la laboro de Auguste Kerckhoffs. Tiu franca volapükisto estas la unua verkisto de bibliografio de la internacia lingvo. Li rikoltis dokumentojn, kiujn poste studos Louis Couturat kaj Léopold Leau en sia *Histoire de la Langue Universelle*, 1903.

Cl.- Tiu bibliografio de Kerckhoffs ankaŭ listigas la volapükan literaturon. En antaŭa elsendo ni jam ĉerpis el tiu listo, kiam ni provis doni ideon pri la dinamismo de la volapüka movado. Ni rememorigu, ke en 1888 aperis 146 volapükaĵoj. Tio signifas po du titoloj semajne.

A.- En tria parto la *Jarlibro de la diplomitoj* listigas la diplomitojn, el tio la nomo de la broŝuro.

Historio pri la internacia lingvo, 6-a parto
Yelabuk pedipedelas
Claude Gacond, 236-a radioprelego, 1968.04.17 & 20

Cl.- Diplomojn rajtis aljuĝi la **Datuval** (Inventinto de la lingvo), la franca kaj la aŭstria volapükaj asocioj : **Volapükaklubs flentik e zenodik Löstäna**.

A.- Regularo priskribas detalege la manierojn trapasigi tiujn ekzamenojn kaj difinas iliajn lingvajn nivelojn.

Cl.- Por la instruantoj la **Datuval** (Inventinto) rajtis aljuĝi diplomojn nomataj : **Tidela**, **Löpatidela** kaj **Plofeda**, kio povas tradukiĝi per : por la elementa instruado, por la supera instruado kaj por la universitata instruado. Por akiri la plej superan diplomon : **Diped Plofeda** la kandidato devis unue trapasi la diplomojn elementajn kaj superajn. Poste li devis esti instruita volapükon dum almenaŭ unu jaro. Li devis esti verkinta lingve seneraran memuaron. Li devis majstri en la parola uzo de la lingvo almenaŭ 2'000 vortradikojn. Fine li devis promesi nenion ŝanĝi en la sistemo volapüka.

A.- La franca kaj aŭstria asocioj aljuĝis diplomojn por la instruado de la lingvo kaj por la komerca koresponda uzo. Tiuj ekzamenoj okazis je difinitaj datoj en multaj urboj antaŭ kontrolantoj.

Cl.- La eldono de la **Yelabuk pedipedelas** estas pruvo, ke tiu sistemo permesis kunlaboron inter tri organizaĵoj. Dum la germana movado estis sub la estrado de la **Datuval** Schleyer, la francaj kaj aŭstraj volapükistoj estis grupigitaj en propra nacia asocio. Dank'al la personeco de la **Dilekel** Kerckhoffs ordo kaj kunlaboro regis en tiu trikapa mondo.

A.- La listo de la diplomitoj kaj de la komercistoj korespondantaj volapüke

Cl.- (en Volapük : **Lised pedipedelas e Tedamonas kels spodoms volapüko**)

A.- ludis du rolojn. Unue ĝi permesis kontroli la disvastiĝon de la lingvo : oni sciis, kiu rajtas instrui la lingvon, kiaj firmaoj havas diplomitajn korespondantojn. Due ĝi ebligis kontaktojn. En tio, tiu listo de diplomitoj estas speco de delegitaro. Per ĝi oni povis sin riski uzi la lingvon de Schleyer okaze de vojaĝo aŭ por ricevi informojn.

Cl.- Traesplorante tiun **Yelabuk pedipedelas** oni povas desegni geografian mapon de la disvastiĝo de Volapük en la komenco de la jaro 1889. Por fari sciencajn laborojn oni devus kalkuli landan koeficienton dividante la nombron de la diplomitoj per la nombro de la enloĝantoj. Sed por nia rapida studo ni kontentiĝos vice listigi la landojn laŭ ilia diplomitaro. Jen la landoj, kiuj posedis pli ol 100 diplomitojn :

A.- Unue Germanio kun 691 diplomitoj, due Francio kun 315 diplomitoj, trie Aŭstrio kun 199 diplomitoj, kvare Italio kun 129 diplomitoj kaj kvine Nederlando kun 126 diplomitoj.

Cl.- Kaj nun tiuj, kiuj posedis pli ol 50 diplomitojn :

A.- Ruslando, Usono, Belgio, Svislando, Danlando kaj Britio.

Cl.- Kiel vi konstatas, unuavice troviĝas Germanio, kie la lingvo naskiĝis. Postvenas la najbaroj de Germanio. Iom post iom sekvas ĉiuj ceteraj landoj de la tiama industria mondo.

A.- Volapük estas socia fenomeno propra al la okcidenta civilizo. Eŭropo kaj Usono sentis la bezonon pri supernacia lingvo. Sin prezentis Volapük. Estis nature entuziasmiĝi por ĝi.

Cl.- Vi aŭdis prelegon el Svislando. Parolis Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-